

На основу члана 70. став 1. тачка 2. Устава Републике Српске, члана 183. и члана 187. ст. 1. и 2. Пословника Народне скупштине Републике Српске - Пречишћени текст ("Службени гласник Републике Српске", број 79/07), а након разматрања Приједлога измјена и допуна Развојног програма Републике Српске, 2010-2012. година, Народна скупштина Републике Српске, на Тридесет осмој сједници, одржаној 7. јула 2010. године, донијела је сљедећу

ОДЛУКУ

I

Народна скупштина Републике Српске усваја Измјене и допуне Развојног програма Републике Српске, 2010-2012. година.

II

Саставни дио ове одлуке су Измјене и допуне Развојног програма Републике Српске, 2010-2012. година.

III

Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске.

Број: 01-976/10
7. јула 2010. године
Бања Лука

Предсједник
Народне скупштине,
Мр **Игор Радојичић**, с.р.

ИЗМЈЕНЕ И ДОПУНЕ
РАЗВОЈНОГ ПРОГРАМА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ 2010-2012.

1. ВИЗИЈА И ВРИЈЕДНОСТИ - Р Е З И М Е

У савременим условима земаља са тржишном привредом и транзицијским процесом успјешан и ефикасан развој зависи од стратешког планирања. Процес стратешког планирања укључује већи број учесника из различитих окружења са много конфликтних интереса. РПРС-ом су дефинисани визија, циљеви и приоритети економског развоја у периоду 2007-2010. година. У овом документу истакнуто је да се динамична развојна политика мора заснивати на стварним потребама и имати способност реаговања на измијењене околности. Способност друштва/јавног сектора на прилагођавање брзим економским потребама најважнија је због одржавања фискалне стабилности, али и коришћења могућности активног запошљавања. Управо с циљем прилагођавања стратешких смјерница новом временском оквиру и измијењеним условима привређивања изазваних негативним ефектима економске и финансијске кризе припремљен је документ Измјене и допуне РПРС-а 2010-2012. година. У креирању документа коришћени су Закључци Народне скупштине Републике Српске којим је наложено, између осталог, да се да пуна подршка развоју инфраструктуре и стимулативних мјера за пољопривреду и сточарство у руралним подручјима ("Службени гласник Републике Српске", број 66/07), пронађу модалитети за повећање улагања у инфраструктурне пројекте ("Службени гласник Републике Српске", број 92/08), предложи модел коришћења средстава планираних за реформу ПИО ("Службени гласник Републике Српске", број 86/09), те повећа износ за корпоративно реструктурирање и средства користе за подршку привредном и финансијском сектору ("Службени гласник Републике Српске", број 86/09).

Измјена и допуна РПРС-а је усклађена са четири основне улоге које има политика развоја:

1) **Стварање општих услова који стимулишу развој** - ради се о континуираним активностима извршне власти на одржавању стабилних макроекономских параметара и повољних услова за атрактивност инвестирања.

2) **Организација јавног сектора и доносиоца одлука за повољан развој** - политике развоја, одабир инвестиција и надлежности унутар јавног сектора јасно су дефинисани, а одлуке су вредноване респектујући њихов утицај на одређене развојне промјене.

3) **Јачање базичних владиних инвестиција** - проширење инфраструктуре, транспортни објекти основни су предуслови економског развоја. Такве инвестиције нису предмет интересовања приватних инвеститора, пошто се ефекти улагања распорести по цијелом друштву и инвеститору не доносе корист брзо у облику дохотка. Због тога Влада посебну важност придаје овим базичним инвестицијама и

4) **Мјере за олакшавање и стимулацију осталих инвестиција** - у жељи да се ојача још увијек слаба индустријска база и поправи животни стандард Влада наставља подршку привреди кроз политику повољних кредитних средстава из ИРБ-а, те обезбјеђивањем повољних финансијских средстава из иностранства.

Методолошки у изради овог документа и његовој структури коришћен је модел који је израдио тим за финансијско управљање Београд-USAID, те препоруке PRINCE2-UK Government s Office of Government Commerce. У односу на документ објављен у "Службеном гласнику Републике Српске", број 76/07:

- у потпуности су прилагођени подаци о макроекономском оквиру инвестирања,
- дјелимично је измијењено и допуњено поглавље које третира инвестирање приватизационих прихода прије свега са становишта расподеле средстава остварених приватизацијом, те увођења нових компоненти,
- утврђен је начин употребе средстава поврата,
- инвестиције у току, с обзиром да су се односиле на већ уговорене и одобрене пројекте, нису предмет Измјена и допуна Развојног програма.

Имајући на уму оцјену Свјетске банке да "у Републици Српској позитивне одлике процедура за пројекте за које се финансирање тражи из економско-социјалне компоненте, представљају добру полазну тачку за развој процеса планирања и оцјењивања који се примјењује на јавне инвестиције"¹, предложено је задржавање базичних процедура.

Основна концепција Развојног програма Републике Српске исказана принципима одабира програма и пројеката, принципима ефикасности, регионалне балансираности и дугорочне употребе средстава, остаје непромијењена, а корију се планирани омјери у корист економско-социјалне компоненте:

- **48,5% средстава** остварених приватизацијом Телекома представља јавну потрошњу инвестирањем у повећање вриједности имовине Републике Српске попут путева, школа и болница и слично, а

- **51,5% средстава** остварених приватизацијом Телекома, с обзиром да се ради о кредитним средствима која се враћају, остаје као дугорочан извор финансирања економије и потреба Републике Српске.

2. РАЗЛОЗИ ИЗМЈЕНА И ДОПУНА

Инвестициони буџет, а Развојни програм има карактеристике инвестиционог буџета, мора се базирати на реалној процјени услова окружења унутар заједнице. Глобална рецесија имала је снажан и асиметричан утицај на економије Југоисточне Европе. Отвореност и екстерна оријентисаност Републике Српске учинили су је сензибилном на глобална кретања тако да ни домаћа привреда није остала имуна на дисторзивне ефекте кризе.

Но, генерално гледано, економије у региону су "боље прошле" од многих упоредивих земаља попут нових земаља ЕУ или транзицијских економија бившег Совјетског Савеза. Смањење страних капиталних инвестиција након дужег периода добрих екстерних услова и пораст спољнотрговинске неравнотеже, исфорсирани су потребу за драматичним фискалним и екстерним прилагођавањима за многе земље у региону.²

Пад свјетске тражње, нарочито за металима, контракција извоза, отежано финансирање инвестиција, смањена очекивања у погледу инвестиционих поврата, те смањење расположивог дохотка били су главни разлози стагнације привредне активности у Републици Српској у 2009. години.

¹ Свјетска банка, студија "Public Investment Management in the Western Balkans", 2009.

² "The Global Crisis: Economic Challenges and Lessons for South-East Europe", DG ECFIN/JVI

Анализирајући динамику најављеног опоравка европске економије, јасно је да је потребно и наредних неколико година дати позитивни импулс привредном опоравку Републике Српске. У 2010, 2011. и 2012. акценат је потребно ставити на привредно-развојни програм. Својим концептом контрацикличног дјеловања, ИРБРС снажно доприноси одржавању и јачању развојних перспектива Републике Српске.

Значај кредитног потенцијала ИРБРС у процесу опоравка домаће економије долази до изражаја уколико се у обзир узме и потенцијална пријетња у виду могуће **лимитиране доступности финансијских средстава** на међународним финансијским тржиштима услед повећања тражње за истим од стране развијених земаља (финансирање буџетских дефицита и сл.)

Истовремено, на важност домаћих јавних инвестиција у економско-социјалном програму указује чињеница да би преокупираност потешкоћама у сопственим економијама европских земаља могла резултовати **смањеним интересовањем за улагање у друге земље па и Републику Српску**. У таквим околностима, домаћа економија могла би остати ускраћена за значајнији прилив страних директних инвестиција и свих позитивних ефеката који исти носи (трансфер технологије, знања и сл). Као ограничење економском опоравку постоји реална бојазан да би глобални опоравак могао инспирирати повећање референтних каматних стопа, које се тренутно налазе на рекордно ниским нивоима, што би се рефлектовало и на цијену капитала на домаћем тржишту.

У обезбјеђењу капитала на домаћем тржишту значајну улогу има Инвестиционо-развојна банка, која је заједно са **Владом Републике Српске успјешно финализовала преговоре са Свјетском банком (WB) и Европском инвестиционом банком (EIB) о кредитним аранжманима намијењеним за финансијску подршку малим и средњим предузећима и инфраструктурним пројектима**. Реализацијом ових аранжмана осигураће се додатна средстава за финансирање развојних пројеката, текуће ликвидности малих и средњих предузећа под изузетно повољним условима, као и додатна ликвидност за домаћи банкарски сектор.

Почетак опоравка европске и свјетске економије, предвиђени (од стране ММФ-а) излазак из рецесије Србије и Хрватске, као и раст тражње за металима требало би да зауставе пад домаће спољнотрговинске активности у наредном периоду, те осигурају њен постепени опоравак у 2010. и наредним годинама. **Раст извозне тражње осигурао би постепени опоравак домаће, извозно оријентисане, производне активности**, што би водило заустављању даље контракције запослености, повећању кредитне активности у земљи и расту расположивог дохотка. Евентуално повећање текућих трансфера из иностранства (услед опоравка иностраних економија) обезбиједило би додатни импулс у расту расположивог дохотка и домаће потрошње.

Стављајући и домаће ресурсе у функцију одржавања привредне активности реализацијом Развојног програма Републике Српске, Влада Републике Српске је покрнула велики инвестициони циклус. Преко Развојног програма Републике Српске Влада је још од 2007. године омогућила координирано улагање јавних средстава у инвестиционе пројекте од значаја за Републику Српску.

Поред тога, захваљујући пуштању у погон раније припремљених капиталних и инфраструктурних пројеката, те ефектима подстицајних мјера у другим програмима, Влада Републике Српске је значајно утицала на привредну активност.

У периоду од 2006. до 2009. године, учешће Републике Српске у бруто домаћем производу Босне и Херцеговине порасло је са 34,2% на 35,4%. Поред тога, бруто домаћи производ по становнику је порастао са 4.533 КМ (2.318 €) у 2006. на 5.942 КМ (3.039 €) у 2009. години. С обзиром на брзе промјене економских прилика, потребно је наставити инвестициони циклус и прилагодити постојеће ресурсе. Такође, један од кључних циљева је постизање ефективне коалиције између представника различитих јавних интереса.

При изрази Измјена и допуна Развојног програма анализирани су постојећи услови основних економских политика под утицајем Владе Републике Српске како би била постигнута конзистентност вишеструких циљева.

У наставку дат је оквирни преглед политика и инструмената којима се води политика развоја Републике Српске, те процјене њихових пожељних резултата.

ОБЛАСТ ДЈЕЛОВАЊА	ИНСТРУМЕНТ	ВАРИЈАБЛЕ ПОД УТИЦАЈЕМ	КВАНТИФИКАЦИЈА ЖЕЉЕНО СТАЊЕ
Фискална	Директни порези	Потрошња, штедња, добит и компанијске инвестиције	Повећани приходи
Стране инвестиције	Ограничења у изношењу добити, регулаторна реформа	Ниво страних инвестиција	Повећање страних инвестиција, квалитативно побољшање политике задужења, повећање грант средстава ЕУ фондова
Потрошња	Посредно ПДВ	Рестрикција јавне потрошње	Боља намјенска усмјереност социјалних фондова
Радна политика	Цијена рада, општи колективни уговор	Доприноси, преквалификација, образовање одраслих	Реструктурирање тржишта рада
Производња	Порези, субвенције, државна помоћ, ре-програма	Услуге Владе – здравство, образовање	Побољшана конкурентност
Јавне инвестиције	Кредитна средства, каматне стопе	Секторске јавне инвестиције	Владина контрола инвестиција, повећање ефективности јавних инвестиција
Концесије, ЈПП	Стимулативне мјере-субвенционисање	Концесиони услови и услови ЈПП	Редистрибуција капиталних трошкова са јавног на приватни сектор и побољшање јавних усл.

Кохерентан приступ мобилизацији финансирања из различитих извора, укључујући донаторе и приватни сектор одлика је добре праксе за коју се залаже Влада Републике Српске.

Поред капиталног буџета и домаћих инвестиција, а с обзиром на недостатак капитала потребног за остварење и подстицање властитог привредног раста, с тим и технолошког напретка, пожељно је слиједити праксу осталих малих економија и подстицати политику стимулсања страних инвестиција.

У складу са напријед наведеним, Влада Републике Српске као свој приоритет у реализацији Развојног програма, утврђује **стварање привредног развоја будућности, и то изграђивањем физичке и хумане инфраструктуре**. Стратешко одређивање, као основ за израду Измјена и допуна РПРС-а, садржано је у сљедећим циљевима:

- одржавање макроекономске стабилности,
- усмјеренијим социјалним давањима до боље заштите социјалних категорија,
- ублажавање утицаја кризе на привреду,
- убрзање имплементације већ одобрених инвестиционих пројеката.

На основу предметних циљева, потврђених и кроз програм сарадње са Свјетском банком, основне карактеристике Измјена и допуна РПРС биле би:

- продужен је временски оквир за још двије године,
- повећан је оквир инвестирања за 150.000.000,00 КМ – реализација принципа револвинга у финансијском управљању средствима,
- подршка локалним заједницама кроз намјенска средства за стабилизацију функционисања локалних заједница угрожених природним непогодама,
- максимизирано привредно-развојно дјеловање: увођењем Гарантног фонда,
- усвајање Стратегије реформе пензијског система Републике Српске са реформисаним „првим“ стубом и увођењем добровољног капитализованог „трећег“ стуба,
- усмјеренији социјални ефекти: намјенске линије за демобилисане борце, запошљавање породица погинулих бораца и повратника.

3. МАКРОЕКОНОМСКА КРЕТАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ И ОКРУЖЕЊУ

Привредна активност током 2009. године, у земљи и окружењу у значајној мјери је била под утицајем негативних ефеката свјетске економске кризе. Влада Републике Српске је својим инструментима и мјерама економске политике утицала да се негативни ефекти економске кризе умање и што прије превазиђу.

Влада је дефинисала и донијела Програм мјера за ублажавање негативних ефеката свјетске економске кризе на Републику Српску које имају за циљ: рестриктивну политику јавне потрошње, смањење оптерећења привреде, очување домаће тражње и запослености путем јавних радова и инфраструктурних пројеката, супституцију увоза, побољшање услова и критеријума кредитирања за текућа и инвестициона улагања путем пословних банака и сл.

Као последица глобалне економске кризе, 2009. године, забиљежене су негативне стопе раста реалног БДП-а у међународном окружењу. Према подацима ММФ-а³ свјетска привреда је забиљежила пад од 0,6% у 2009. години. У Европској унији БДП је смањен за 4,1%, док је исти пад БДП-а забиљежен и у еврозони. У земљама ближег окружења такође су забиљежене негативне стопе раста БДП-а (Србија -2,9%, Хрватска -5,8% и Словенија -7,3%).

Табела 3.1. Реални раст БДП-а

Реални раст БДП-а, у %	2007	2008	2009
Свијет	5,2	3,0	-0,6
ЕУ (27)	3,1	0,9	-4,1
ЕА (16)	2,8	0,6	-4,1
Словенија	6,8	3,5	-7,3
Хрватска	5,5	2,4	-5,8
Србија	6,9	5,5	-2,9
БиХ	6,5	5,4	-3,4
ФБиХ	5,8	5,4	-
Република Српска	6,7	6,2	0,0

Извор: ММФ, ДОБ 2011-2013, Статистички годишњак ФБиХ 2009.

Када је ријеч о БДП-у у Републици Српској за 2009. годину, према Документу оквирног буџета Републике Српске за период 2011-2013. година, процијенен је у износу од 8.455 милиона КМ, што значи да је Република Српска и у години утицаја свјетске економске кризе успјела да очува ниво реалног БДП-а из 2008. год.

Просјечна стопа инфлације мјерена индексом потрошачких цијена (у периоду I-XII 2009. године у поређењу са истим периодом претходне године) износи -0,4%. Мјесечне стопе инфлације у првој половини године биле су негативне (од -0,1% до најниже стопе од -1,5% забиљежене у априлу), док су у другој половини године оне биле позитивне и износиле до 1,0%, изузев августа, када је мјесечна стопа инфлације износила -0,2%.

Анализирајући земље из окружења, можемо да закључимо да су само Република Српска и Федерација БиХ, па самим тим и БиХ, имале дефлацију у 2009. години, док су све земље из окружења оствариле инфлацију, гдје предњачи Србија са 8,1% и Хрватска са 2,4%.

Према подацима за првих пет мјесеци 2010. године, просјечна стопа инфлације за дати период износи 2,6%.⁴

Табела 3.2. Инфлација

Инфлација, просјечна стопа, у %	2007	2008	2009
ЕУ (27)	2,4	3,7	0,9
ЕА (16)	2,1	3,3	0,3
Словенија	3,6	5,7	0,8

³ World Economic Outlook Update, април 2010.

⁴ Извор: Републички завод за статистику Републике Српске

Хрватска	2,9	6,1	2,4
Србија	6,5	12,4	8,1
БиХ	1,5	7,4	-0,4
ФБиХ	-	7,7	-0,3
Република Српска	1,1	7,2	-0,4

Извор: ММФ, ДОБ 2011-2013, Статистички годишњак ФБиХ 2009.

Физички обим индустријске производње у периоду I-XII 2009. године у односу на исти период претходне године повећан је за 19,0%. Највећи раст производње регистрован је у области Прерађивачка индустрија 35,1%, гдје је значајан раст обима индустријске производње забиљежен у области производње кокса и деривата нафте, те у области производње хемикалија и хемијских производа. У области Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом и водом забиљежен је раст од 7,9% док је у области Вађење руда и камена пад од 7,5%.

Табела 3.3. Обим индустријске производње

Обим индустријске производње, %	2007	2008	2009
ЕУ (27)	0,5	-3,5	-4,9
ЕА (16)	5,4	-1,6	-5,0
Словенија	-	-1,9	2,7
Хрватска	5,6	1,6	-5,8
Србија	-	1,1	-1,3
БиХ	-	-	-3,3
ФБиХ	8,6	7,9	-9,9
Република Српска	1,4	16,8	19,0

Извор: Eurostat, Завод за статистику Србије, Министарство финансија Хрватске, ММФ, Републички завод за статистику Републике Српске

У периоду I-XII 2009. године, у односу на исти период 2008. године, обим индустријске производње у Европској унији је смањен за 4,9%, док је у еурозони обим индустријске производње опао за 5,0%. У земљама региона такође је забиљежен пад обима индустријске производње, и то: у Србији за 1,3%, Хрватској за 5,8%, ФБиХ за 9,9%, док је у Словенији забиљежен раст од 2,7%.

Имајући у виду да је Република Српска, поред Словеније, једина земља у окружењу са стопом раста индустријске производње, и то од 19,0%, јасно је да је очување реалне вриједности БДП-а у 2009. год, само потврда успјешне приватизације нафтног сектора Републике Српске и адекватности мјера за ублажавање негативних ефеката свјетске економске кризе, које је донијела Влада Републике Српске.

И показатељи за 2010. годину показују даљи раст обима индустријске производње у Републици Српској. Обим индустријске производње остварен у априлу 2010. године већи је за 11,0% у односу на април 2009. године док, поређећи период за прва четири мјесеца 2010. године са истим периодом претходне године, обим индустријске производње већи је за 7,3%.⁵

Извоз и увоз роба и услуга у току 2009. године имали су негативне стопе раста. Извоз је износио 1.672.915 КМ и мањи је за 13,0% у односу на 2008. годину. Увоз је износио 3.567.104 КМ и мањи је за 13,9% у односу на 2008. годину. Укупан обим спољнотрговинске размјене је износио 5.240.019 КМ и мањи је за 13,6%. Спољнотрговински дефицит на крају 2009. године је износио 1.894.189 КМ, што је смањење од 14,7% у односу на 2008. годину. Покривеност увоза извозом у 2009. години износи 46,9%. Обим спољнотрговинске размјене у земљама региона је у 2009. години генерално смањен у односу на 2008. годину, тако да је у Србији пад обима спољнотрговинске размјене износио 25,3%, у Хрватској 25,2% док је у Словенији пад износио 22,8%. У поређењу са Србијом, Хрватском и Словенијом, пад обима спољнотрговинске размјене у Републици Српској од 13,6% и није тако велики, посебно имајући у виду апсолутни износ обима спољнотрговинске размјене у Републици Српској и посматраним земљама. Паду спољнотрговинске размјене највише је допринио пад међународне тражње, као и пад међународне кредитне активности.

Табела 3.4. Покривеност увоза извозом

Покривеност увоза извозом, %	2007	2008	2009
ЕУ (27)	-	83,5	91,2
ЕА (16)	-	96,6	101,7
Словенија	90,0	86,0	94,6
Хрватска	48,3	47,6	46,0
Србија	47,6	47,9	53,4
БиХ	42,7	41,2	44,8
ФБиХ	41,9	40,2	44,9
Република Српска	49,9	46,3	46,6

Извор: Eurostat, Завод за статистику Србије, Министарство финансија Хрватске, ММФ, РЗСРС

Међутим, поређећи податке о извозу и увозу у Републици Српској за прва четири мјесеца 2010. године са подацима из истог периода претходне године, видимо да је обим спољнотрговинске размјене већи за 12,5%, при чему је извоз повећан за 31,4%, а увоз за 3,6%, што је имало за посљедицу покривеност увоза извозом од 59,7%.⁶

⁵ Извор: Републички завод за статистику Републике Српске

⁶ Извор: Републички завод за статистику Републике Српске

Према анкети о радној снази, стопа незапослености у 2009. години износи 21,4%. Према подацима Завода за запошљавање Републике Српске, **просјечан број незапослених лица** у периоду I-XII 2009. године износи 139.536 лица и већи је за 3,3% у односу на исти период претходне године. Оно што се може примјетити јесте да је број незапослених лица у другој половини 2009. године био у сталном порасту.

Табела 3.5. Анкетна стопа незапослености

<i>Стопа незапослености - анкета</i>	2007	2008	2009
ЕУ (27)	7,1	7,0	8,9
ЕА (16)	7,5	7,5	9,4
Словенија	4,9	4,4	5,9
Хрватска	9,6	8,4	9,6
Србија	18,1	13,7	16,1
БиХ	29,0	23,4	24,1
ФБиХ	31,1	25,0	25,7
Република Српска	25,2	20,5	21,4

Извор: Eurostat, Завод за статистику Србије, Министарство финансија Хрватске, ММФ, РЗСРС

Међутим, број незапослених лица у мају у односу на фебруар 2010. године је мањи за 4.326 лица, што је један од показатеља повећања привредне активности у одређеним привредним гранама у Републици Српској у 2010. години.⁷

Табела 3.6. Стопа запослености

<i>Стопа запослености - анкета</i>	2007	2008	2009
ЕУ (27)	65,4	65,9	64,6
ЕА (16)	65,6	66,0	64,7
Словенија	67,8	68,6	67,5
Хрватска	57,1	57,8	56,6
Србија	47,6	44,5	41,2
БиХ	31,2	33,6	33,1
ФБиХ	29,2	31,8	30,9
Република Српска	35,1	37,3	37,2

Извор: Eurostat, Завод за статистику Србије, Министарство финансија Хрватске, ММФ, Републички завод за статистику Републике Српске

Стопа запослености у Републици Српској у 2009. години одржана је на нивоу од 37,2%, док је у 2008. години износила 37,3%. Међутим, ако погледамо колико је смањена стопа запослености у Србији и земљама Европске уније, те ФБиХ у 2009. години у односу на 2008. годину, јасно је да Република Српска активно ради на очувању обима запослености.

Поред тога, просјечна нето плата у Републици Српској је повећана и у 2009. години за 4,4% у односу на 2008. год. Просјечна нето плата у априлу 2010. године износила је 786 КМ, што представља номинално повећање од 1,8%, односно реално за 3,0%, у односу на претходни мјесец.⁸

И на крају, учешће јавног дуга у БДП-у у Републици Српској је са нивоа од 64,3% у 2004. години смањено на 38,8% у 2009. години, што је значајно испод нивоа од 60,0%, који представља критеријум из Мастрихта за придружење Европској унији.

Према томе, Република Српска је у 2009. години и поред свјетске економске кризе успјела да очува своју привредну активност. Поред тога обим раста индустријске производње у 2009. години био је на нивоу од 19,0%, док су све земље из окружења, осим Словеније, забиљежиле пад обима индустријске производње. Управо та чињеница значајно је утицала на ублажавање пада обима индустријске производње у БиХ од 3,3%, јер је пад у ФБиХ износио чак 9,9%.

Такође, пад у обиму спољнотрговинске размјене значајно је мањи у Републици Српској у односу на Србију, Хрватску и Словенију.

Међутим, подаци за 2010. годину показују да долази до повећања привредне активности у појединим привредним гранама у Републици Српској, првенствено као посљедица повећања обима спољнотрговинске размјене, гдје је значајно повећан извоз, а што се посебно одразило на смањење броја незапослених лица, те на даљи раст обима индустријске производње.

За наредни трогодишњи период, Документом оквирног буџета Републике Српске за период 2011-2013. година, пројектован је континуитет у расту БДП-а.

Табела 3.7. Пројекције макроекономских показатеља Републике Српске

	2010	2011	2012	2013
БДП у милионима КМ – номинални	8.717	9.092	9.592	10.206
% раста БДП-а, номинално	3,1	4,3	5,5	6,4
% раста БДП-а, реално	1,4	2,5	3,4	4,1
Инфлација - годишња стопа	1,5	1,7	1,9	2,1

Извор: Документ оквирног буџета Републике Српске за период 2011-2013. година

⁷ Извор: Републички завод за статистику Републике Српске

⁸ Извор: Републички завод за статистику Републике Српске

4. ПРИЈЕДЛОГ ИЗМЈЕНА И ДОПУНА - ИНВЕСТИРАЊЕ ПРИВАТИЗАЦИОНИХ ПРИХОДА

4.1. ПРИНЦИПИ ИНВЕСТИРАЊА

Принципи програмског планирања, ефикасности, регионалне балансираности и принцип револвинга у финансијском управљању средствима и даље вриједи за инвестирање средстава из развојног програма Републике Српске.

4.2. СЕКТОРСКА И ФУНКЦИОНАЛНА ПОДЈЕЛА

Приоритетни сектори инвестирања су:

Инфраструктура, здравствени систем, образовни систем, привредни развој, системи социјалног осигурања, станоградња.

Заједнички именоване свих инвестиција у подручјима инвестирања је одржавање неопходне финансијске стабилности. Инвестирање у приоритетне секторе остварује се путем три (3) међусекторска и мултиструктурна програма:

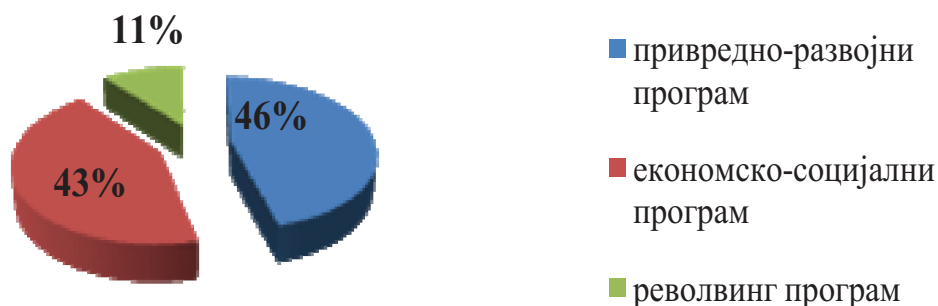
1. Економско-социјални програм,
2. Привредно-развојни програми,
3. Револвинг програм

у КМ

ЕКОНОМСКО-СОЦИЈАЛНА КОМПОНЕНТА		ПРИВРЕДНО-РАЗВОЈНИ ПРОГРАМ		РЕВОЛВИНГ ПРОГРАМ	
Инфраструктура	354.059.000	Гарантни фонд	30.000.000	Кредитна линија за демобилисане борце	10.000.000
Развој запослености и људских ресурса	85.000.000	Фонд западно-крајишких општина	10.000.000	Остале кредитне линије ИРБ-а	140.000.000
Развој здравственог система	63.000.000	Инвестиционо-развојна банка-кредитне линије и пројекти	607.641.000	Подршка пласманима кроз ХОВ	На бази годишњих планова
Одрживост пензијског система	90.000.000				
Стабилизација функционисања локалних заједница угрожених природним непогодама	20.000.000				
УКУПНО: 612.059.000		УКУПНО:	647.641.000	УКУПНО:	150.000.000

Оквир инвестирања поред 1.259.700.000,00 КМ проширен је са додатних 150.000.000,00 КМ остварених средстава поврата те износи 1.409.700.000,00 КМ.

Измјене и допуне РПРС-а

4.2.1. ЕКОНОМСКО-СОЦИЈАЛНИ ПРОГРАМ - ЕСП РС

Опредјељење при утврђивању економско-социјалног програма садржано је у следећем:

- Ефекти реализације одобрених инвестиција,
- Исказани интерес локалних заједница,
- Изградња базичне инфраструктуре у областима - социјалних питања попут здравства или бриге о угроженим категоријама,
- Континуитет улагања у људске ресурсе.

С обзиром да се изабране инвестиције из РПРС-а економско-социјалног програма заснивају на утврђеним директним ефектима-мјерљивим квантитативним показатељима, жељено промијењено стање након реализације ових инвестиција иницира потребу да се настави имплементација овог дијела РПРС-а. Предметне инвестиције добијају на значају јер у годинама негативних ефеката економске и финансијске кризе, те смањеним буџетским приходима на свим нивоима, долази до пада инвестирања из различитих извора, те су бесповратне инвестиције ЕСП РПРС-а корисне како за остварење каталитичког ефекта, односно степена побољшања стандарда живота грађана тако и за одржавање привредних активности бројних добављача ангажованих кроз процес реализације.

Сви пројекти за које се тражи финансирање из економско-социјалног програма треба да се сврста у једну од четири категорије:

- **Набавка** - обухвата куповину земљишта и објеката, укључујући и унапређења било које врсте која се налазе на купљеном земљишту.

- **Нова изградња** - пројекат за нову изградњу је cjеловит подухват који обухвата изградњу једног или више објеката. У пројекат су укључени сви радови неопходни за остваривање одговарајуће намјене и израду новог објекта који је могуће користити, опрему која је инсталирана и која на тај начин постаје дио објекта као и уређење и побољшање локације.

- **Унапређење** - се дефинише као сви радови неопходни за спровођење комплетних и искористивих промјена на постојећем објекту или грађевини, укључујући и све друге техничке услуге, инсталацију фиксне опреме која представља дио објекта или грађевине и уређење грађевинског земљишта.

- **Опрема** - је материјална имовина трајне или дуготрајне природе, која се употребљава у пословима и активностима и представља саставни дио објекта.

Ради се о реализацији друштвено-корисних јавних инвестиција, путем буџетског система Републике Српске по следећим компонентама:

- Инфраструктура,
- Реформисање и развој здравственог система,
- Реформисање и развој образовног система те унапређење људских ресурса,
- Одрживост пензијског система,
- Стабилизација функционисања локалних заједница угрожених природним непогодама.

Поредећи са основним документом РПРС 2007-2010. у предложеној структури: највише се повећава учешће Инфраструктурних пројеката са 20,8% на 25,1%. Такође евидентан је раст средстава за развој здравства са 3,97% на 4,5%. Извори за предметна повећања обезбијеђени су смањењем средстава за предвиђени транзицијски трошак реформе пензијског система сходно усвојеној Стратегији реформе пензијског система, и то са 15,88% на 6,4%.

<i>Економско-социјални програм</i>		
КОМПОНЕНТА	НОВА СТРУКТУРА	УЧЕШЋЕ У ЕСПРПРС/РПРС
Инфраструктура	354.059.000,00	57,8%/25,1%
Реформисање и развој образовног система, те развој људских ресурса	85.000.000,00	13,9%/6,0%
Реформисање и развој здравственог система	63.000.000,00	10,3%/4,5%
Одрживост пензијског система	90.000.000,00	14,7%/6,4%
Стабилизација функционисања локалних заједница угрожених природним непогодама	20.000.000,00	3,3%/1,4%
У К У П Н О	612.059.000	100%/43%

Инфраструктура: 354.059.000,00 КМ

У реализацији економско-социјалног програма РПРС-а одобрено је 86 пројеката за инфраструктуру (транспортну, водоводну, канализациону и привредну). Република Српска добила је 287 километара локалних путева, 76 километара регионалних путева и 40 километара магистралних путева. За 22 општине рјешава се проблем водоводне и канализационе инфраструктуре. Укупна вриједност до сада инвестираних средстава је 262.852.128,00 КМ.

Поред значајних инвестиција, локалне заједнице и даље имају изражене потребе за рјешавањем кључних инфраструктурних проблема што потврђују достављени приједлози пројеката попут магистралног вреловода Бања Лука или приступне саобраћајнице на подручју општине Бијељина, а важни су за даљи напредак.

Такође, потребно је подржати наставак активности на изградњи аутопута Бања Лука – Добој, као стратешког инфраструктурног пројекта. Поред тога у складу са усвојеним Програмом стамбеног збрињавања породица погинулих бораца и РВИ потребно је значајна средства из ове области усмјерити за реализацију Програма и тиме ефективно унаприједити животни стандард ове категорије.

Реформисање и развој здравственог система: 63.000.000,00 КМ

У складу са Здравственом политиком и стратегијом за здравље у Републици Српској током инвестиционог периода нагласак је стављен на стратешке циљеве:

1. Смањивање разлика у здравственом стању и доступности здравствене заштите становништва - Неједнакост у области здравља је међу најтежим аспектима социјалне неједнакости. Стога је требало створити услове да служба породичне медицине и примарна здравствена заштита у цјелини буде подједнако доступна свим становницима Републике Српске, а у другој фази да се смањују разлике и у другим видовима здравствене заштите.

2. Повећање ефикасности и квалитета рада здравствених установа - Расположиви капацитети здравствених установа треба да дају могућности да сви кадровски и технички потенцијали помогну у повећању ефикасности и квалитета рада у здравству.

Захваљујући досадашњим средствима економско-социјалног програма у Републици Српској изградило се или реконструисало 12 домова здравља и клиничких центара у вриједности од 48.148.290,00 КМ. Као резултат треба истаћи: опремање завода за трансфузиологију, опремање завода за судску медицину, оснивање бројних амбуланти породичне медицине итд.

Као важан пројекат за источни дио Републике Српске истакнута је изградња Нове болнице Бијељина која треба бити подржана средствима РПРС-а.

Реформисање и развој образовног система, те развој људских ресурса, односно Образовање, култура, омладина: 85.000.000,00 КМ

Развој људских ресурса остаје национални приоритет. Наставак инвестирања одвијаће се у оквиру стратешких смјерница:

1. до 2014. цијела популација од 6 до 15 година биће обухваћена основно-школским образовањем,
2. искоријенити неписменост до 2020. године,
3. наставак изградње, реконструкције и опремања, школских објеката,
4. инсталација опреме и успостављање мрежне инфраструктуре у школама,
5. успостављање образовања одраслих.⁹

У досадашњих 98 пројеката из области образовања у вриједности 65.227.678,00 КМ, 88 школа из области основног и средњег образовања је реконструисано или изграђено или су осавремењени услови рада у њима. Поред тога 10 пројеката се односи на област високог образовања, Универзитете Бања Лука и Источно Сарајево којима се унапређују њихови институционални и функционални капацитети.

Одрживост пензијског система: 90.000.000,00 КМ

Пензијски систем Републике Српске оптерећен је превеликим бројем пензионера у односу на број запослених, претераним пензионисањем и различитим облицима привилегованих права. Истовремено, исказана је потреба за дијелом капиталних инвестиција за потребе ове популације у оквиру домова пензионера или геронтолошких центара. Усвојена Стратегија реформе пензијског система одложила је увођење другог обавезног стуба пензијског осигурања и по том основу неће бити потребни краткорочно велики фискални трошкови, те је отворена могућност да се у складу са Закључком Народне скупштине Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", 86/09) предложи модел коришћења средстава планираних за реформу ПИО.

Важно је истаћи, да треба наставити са параметарским реформама са циљем финансијске консолидације система, кроз:

- проширење круга осигураника,
- поопштравање услова за остваривање права на пензију,
- промјену начина одређивања и усклађивања пензија,
- правичније редистрибуције средстава у систему међугенерациске солидарности преко обрачунске стопе,
- редефинисања привилегованих права и увођење више реда и контроле у област инвалидских пензија,
- промјену система регистрације, контроле и наплате доприноса и сл.

Пензијска реформа је комплексан, дугорочан и континуирани процес, који захтијева стално праћење, процјену и прилагођавање демографским, економским и социјалним околностима. Компаративна искуства других земаља, мишљења стручњака и препоруке међународних институција које се баве пензијским реформама (Свјетска банка, Међународна организација рада итд.) неспорно потврђују да **не постоји универзални и идеални пензијски систем ни модел реформе**. Истовремено, без трајне посвећености и дисциплине органа и институција које спроводе реформу, овај процес осуђен је на неуспјех!¹⁰

Стабилизација функционисања локалних заједница угрожених природним непогодама: 20.000.000,00 КМ

Локалне заједнице у Републици Српској, оптерећене неразвијеном индустријском базом и недовољно развијеном привредом, те бројним социјалним питањима из њихове надлежности, нису у могућности да реагују на најбољи могући начин на све чешће елементарне непогоде, односно посљедице које имају по њихово функционисање. Анализирајући бројне захтјеве који су по овом основу упућени Влади Републике Српске, установљено је да републичка власт, поред локалне, треба подржати активности на санацији насталих штета. С обзиром да негативне посљедице погађају најшире слојеве становништва предложено је формирање намјенских средстава за стабилизацију функционисања локалних заједница од посљедица природних непогода. Реализацију намјенских средстава Влада Републике Српске спроводиће по принципима транспарентности, ефективности и недискриминације, а процедуре утврдити посебним спроведбеним актом.

4.2.1.1 ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ЕКОНОМСКО-СОЦИЈАЛНОГ ПРОГРАМА

Имплементација пројеката из економско-социјалног програма задржаће позитивне одлике претходно утврђених процедура и правила добре праксе:

- званичне и лако доступне методолошке смјернице о припремању пројеката,
- званичне и лако доступне информације о другим моделима реализације инвестиција (јавно-приватно партнерство)
- усаглашене процедуре одобравања пројеката,
- упутства и званичне информације о изради Пројектног плана примјене, расподјели одговорности и задатака и рачуноводственом евидентирању,

⁹ Извод из Стратегије образовања Републике Српске

¹⁰ Стратегија реформе пензијског система у Републици Српској

- конкурентне, ефикасне и транспарентне набавке и процедуре уговарања усмјерене за обезбјеђивање ефикасности у коришћењу јавних средстава,
- успостављање децентрализованог система јавних набавки стављајући одговорност на институције које их уговарају,
- успостављање јасних линија одговорности за постизање добрих резултата усклађених са буџетом пројекта,
- једнообразан систем рачуноводственог евидентирања,
- процес мониторинга који укључује редовно извјештавање и правовремену идентификацију и рјешавање потенцијалних проблема те адекватан степен флексибилности са циљем реаговања на важне промијењене околности попут повећања трошкова и слично,
- достављање завршних извјештаја и доказа о књиговодственом евидентирању повећања вриједности имовине Републике Српске, те
- одржавање ажурних регистара и евиденција.

Пројекти економско-социјалног програма настављају се одобрвати на непрофитној грант основи у складу са правилима прописаним Уредбом о предлагању, одабиру и реализацији пројеката из ЕСП РПРС-а "Службени гласник Републике Српске" број 91/07, те осталим спроведбеним актима.

4.2.2. ПРИВРЕДНО-РАЗВОЈНИ ПРОГРАМ

Дугорочно одржив привредни раст и развој Републике Српске, незамислив је без динамизирања домаће производње и побољшавање њене секторске структуре. Домаћа привреда је технолошки застарјела што се негативно рефлектује на укупну продуктивност. Да би се побољшало тренутно стање и достигли жељени развојни хоризонти Републике Српске, као логично и економски оправдано рјешење се намеће улагање у области компаративних предности Републике Српске и извозно оријентисану производњу. Покретање производње у одабраним областима допринијеће економском развоју и расту запослености, што ће осигурати конкурентнију и стабилнију привреду.

Поред тога, Народна скупштина Републике Српске наложила је Влади да у оквиру привредно-развојног програма повећа износ за корпоративно реструктурирање, те да средства за ове намјене користи за подршку привредном и финансијском сектору у складу са усвојеним Мјерама Владе Републике Српске за ублажавање негативних ефеката свјетске економске кризе на Републику Српску.

Привредно-развојни програм реализује се по следећим компонентама:

- гарантни фонд,
- фонд западно-крајишких општина,
- кредитне линије и пласмани у ХОВ ИРБ-а.

У односу на претходно планираних **667.641.000 КМ** за привредно развојну компоненту, овим измјенама и допунама РПРС привредно-развојни програм ће износити **647.641.000 КМ**. Умањење од **20.000.000 КМ** се односи на дио за стабилизацију функционисања локалних заједница угрожених елементарним непогодама.

Гарантни фонд: 30.000.000,00 КМ

С обзиром да предузетници мала и средња предузећа чине готово 95% укупног броја привредних субјеката, акценат у економском опоравку треба ставити на пружање подршке управо овим предузећима. Закон о Гарантном фонду донесен је како би допринио остварењу стратешких циљева:

- повећање удјела МСП у БДП-у,
- повећање броја активних МСП,
- повећање броја запослених у МСП,
- повећање конкурентности МСП,
- брже оснивање МСП који ће дјеловати у сфери високих технологија,
- преобуку радне снаге, која је неквалификована или посједује радне вјештине које су застарјеле или неприлагођене потребама модерне привреде,
- ширу примјену информационо комуникационих технологија (ИКТ) у раду МСП.¹¹

Једна од највећих препрека, за сва правна лица-привредне субјекте је отежан приступ капиталу за краткорочно и дугорочно финансирање њихових потреба и пројеката, под повољнијим условима. Банке и друге финансијске институције захтијевају финансијску одрживост улагања и способност тражиоца кредита да обезбједи одговарајуће инструменте обезбјеђења, што предузетници и физичка лица увијек нису у могућности да понуде због чега не могу добити потребна финансијска средства.

Гарантни фондови, успостављени у земљама окружења, помажу да се овакви проблеми превазиђу, тако што дају додатне гаранције за приступање финансијским средствима које нуде банке и друге финансијске институције.

Гарантни фонд Републике Српске ће издавањем гаранција значајно допринијети развоју почетних пословних дјелатности, запошљавању младих и очувању радних мјеста, извозно оријентисаној привреди, пословним дјелатностима у области пољопривреде, пројектима у неразвијеним и изразито неразвијеним општинама, као и другим одрживим и развојним пројектима.

Фонд западно-крајишких општина: 10.000.000,00 КМ

Под западно-крајишким регионом, подразумевају се подручја општина Дрвар, Босански Петровац, Грахово, Гламоч. Циљ формирања Фонда за развој западно-крајишких општина је постјешивање бржег економског развоја. Фонд треба да допринесе ублажавању и отклањању потешкоћа у областима инфраструктуре, запошљавања и предузетништва.

Западно-крајишки регион се одликује:

- ниским нивоом инвестиција,

¹¹ Стратегија развоја МСП у БиХ

- високом стопом незапослености,
- недостатком основне инфраструктуре.

Проблеми који прате овај регион могу се подијелити у четири кључна:

- потреба за реконструкцијом индустријског и услужног сектора,
- губитак традиционалних активности у руралном подручју,
- губитак урбаног простора, због миграције у развијене дијелове,
- потешкоће у аграрном сектору.

Фонда за развој западно-крајишких општина, организационо ће бити формиран као затворено акционарско друштво, са капиталом до 10 милиона КМ и са њим ће управљати Инвестиционо-развојна банка Републике Српске.

Кредитне линије и пласмани у ХОВ ИРБ-а: 607.641.000,00 КМ

Структура кредитних линија и пласмана ИРБ-а заснована је на сљедећим приоритетима:

1. подржати унапређење компаративних предности Републике Српске,
2. подржати развој предузетништва,
 - подршка извозно оријентисаној производњи
 - пројекти подршке МСП
 - пројекти кредитне подршке почетним пословним активностима
3. унаприједити корпоративно реструктурирање,
4. финансијски пратити локалне развојне иницијативе,
5. помоћи рјешавање стамбених питања подршком станоградњи те
6. пружити подршку финансијском сектору Републике Српске, и тржишту капитала Републике Српске кроз улагања у хартије од вриједности.

Посебно ја важно истаћи да се у оквиру Пројеката подршке покретању предузетништва **први пут установљава и** зајмови за демобилисане борце која ће бити реализована посредством ИРБ РС.

У циљу спречавања негативних трендова који се манифестују кроз одлив младих високообразованих људи, смањење стопе наталитета и продубљивање развојних разлика између појединих региона наставља се давати подршка **пројектима станоградње кроз** пласман подстицајних средстава за рјешавање стамбеног питања социјалних група од значаја за Републику Српску. Истовремено, раст потражње за стамбеним простором иницираће повећање стамбене изградње, али и запослености у овој привредној дјелатности.

С обзиром на искуства осталих европских земаља које су одговарајућим програмима подржале финансијски сектор предложени су и **пројекти подршке финансијском сектору Републике Српске и то:** пласман средстава путем куповине ХоВ са намјеном капиталног јачања финансијског сектора.

Ефикасна алокација оскудног ресурса (капитала), која се остварује посредством инфраструктуре финансијског система, омогућава континуирану експанзију привредних активности и домаће потрошње. Такође, стабилан финансијски систем је један од битних предуслова за одржавање макроекономске стабилности Републике Српске. Стабилност финансијског сектор доприноси повећању виталности привреде, њене ликвидности, раста запослености и буџетских прихода. Сваки поремећај у његовом функционисању вишеструко се мултипликује кроз негативне ефекте на реални сектор и његове перспективе раста и развоја.

Усмјеравањем средстава којима управља Банка одражава се функција комплементарности капитала Банке у односу на друге изворе финансирања. ИРБ наставља дјеловати двојачко:

- Путем кредита финансирају се првенствено они сегменти привреде за које не постоје или постоје неадекватни кредитни производи понуђени од стране постојећих финансијских институција (развој ширине финансијског тржишта).
- Путем откупа хартија од вриједности на тржишту капитала подстицати све економске агенте на прибављање финансијских средстава путем емисије хартија од вриједности (развој дубине тржишта капитала и диверсификација финансијских инструмената у активној употреби).

Реализацијом пројеката подршке финансијском сектору Републике Српске створиће се реалне претпоставке за одржавање стабилности и повећање ефикасности финансијског, сектора те тако позитивно утицати на осигуравање финансијске подршке привредној експанзији Републике Српске.

Поред тога подршком емисијама хартија од вриједности емитената из Републике Српске, побољшаће се укупна ликвидност тржишта капитала Републике Српске, као и омогућити алокација средстава између субјеката који имају вишкове ликвидности ка субјектима којима недостају средства.

Табела бр. 1: Преглед остварених резултата Привредно-развојне компоненте, 31.12.2009.

Сектор	Планирано по ПР компоненти РП РС 2007-2010	Докапитализација (стање на дан 31.12.2009.)	Расположиво
Компаративне предности	190.621.000	134.590.590	56.030.410
Предузетништво и МСП	167.000.000	94.930.000	72.070.000
Корпоративно реструктурирање и стечај	60.000.000	25.800.000	34.200.000
Локалне иницијативе	150.020.000	58.479.410	91.540.590
Станоградња	100.000.000	55.000.000	45.000.000
УКУПНО	667.641.000	368.800.000	298.841.000

Закључно са 31. децембром 2009. године, из Привредно развојне компоненте Развојног програма Републике Српске, путем докапитализација, повучено је око 369 милиона КМ, те је остало још расположиво око 299 милиона КМ, и то: у оквиру сектора компаративне предности око 56 милиона КМ, сектора предузетништво и МСП око 70 милиона КМ, сектора корпоративно реструктурирање и стечај око 34 милиона КМ, сектора локалне иницијативе око 92 милиона КМ и сектора станоградња 45 милиона КМ.

У наставку је приказан преглед укупно пласираних средстава, по Фондовима којим управља ИРБ РС, са стањем на дан 31. децембар 2009. године. Структуру укупно пласираних средстава чине средства из Развојног програма, са 50,6% и осталих извора, 49,4%.

Табела бр. 2: Преглед укупне докапитализације на дан 31. децембар 2009. године, по Фондовима

Фонд	Докапитализација (стање на дан 31.12.2009.)
Фонд за реституцију Републике Српске	0
Акцијски фонд Републике Српске	25.800.000
Фонд за развој и запошљавање Републике Српске	218.000.000
Фонд становања Републике Српске	55.000.000
Фонд за развој источног дијела Републике Српске	70.000.000
УКУПНО	368.800.000

Табела бр. 3: Преглед укупно пласираних средстава на дан 31. децембар 2009. године, по Фондовима

Фонд	Реализација 2008/2009		Укупно
	из РПРС	из осталих извора	
Фонд за реституцију Републике Српске	0	24.831.254	24.831.254
Акцијски фонд Републике Српске	25.800.000	845.184	26.645.184
Фонд за развој и запошљавање Републике Српске	218.000.000	48.928.952	266.928.952
Фонд становања Републике Српске	55.000.000	42.214.912	97.214.912
Фонд за развој источног дијела Републике Српске	70.000.000	344.396	70.344.396
УКУПНО	368.800.000	117.164.698	485.964.698

Остали извори финансирања се односе на поврате по основу раније пласираних средстава, приходе од продаје ХоВ које се налазе у портфељима фондова, приходе од приватизације државних станова, те осталих извора (камате на орочене депозите и депозите по виђењу, приходи од имплементације пројеката са међународним финансијским институцијама и сл.).

Реалокацијом **20.000.000 КМ** на дио за стабилизацију функционисања локалних заједница угрожених елементарним непогодама, економско-развојни програм РПРС ће износити укупно **647.641.000 КМ**.

Даља подјела преосталог дијела привредно-развојног програма од **278.841.000 КМ** неће се вршити по секторима, него по носиоцима и врсти улагања у дијелу који имплементира ИРБ РС. Разлог за ову измјену је повећање броја субјеката (Гарантни фонд и Фонд за развој западно-крајишких општина) који су лимитирани висином средстава и остављање могућности ИРБ РС да постигне одговарајући ниво флексибилности, у складу са годишњим плановима, што ће се одразити на ниво докапитализације Фондова којим управља. Пракса показује да постоје значајне разлике у потребама корисника средстава, посебно код алокације по кредитним пласманима, као и неравнојерно повлачење по Фондовима којим управља ИРБ РС. Било каква стриктна подјела, изузимајући оквирну подјелу на кредитне пласмане и ХоВ, у овој фази довела би до тога да значајан дио средстава не буде пласиран корисницима, него се орочава код пословних банака, чекајући "способну тражњу", што није сврха развојног програма.

За намјену предвиђену у кредитне линије и пласмани у ХоВ које се имплементирају посредством Инвестиционо-развојне банке Републике Српске и Фондова којим она управља, су средства у укупном износу од **607.641.000 КМ**.

Осим из Привредно-развојне компоненте, средства за финансирање пројеката посредством Инвестиционо-развојне банке Републике Српске и Фондова у њеном саставу биће обезбјеђена и из аранжмана са међународним финансијским институцијама, и то Свјетском банком у износу од **37.395.470 КМ** и Европском инвестиционом банком у износу од **97.791.500 КМ**.

У претходном периоду суочили смо се са застојем у развоју домаћег тржишта капитала. Стога, током периода реализације Привредно-развојне компоненте Развојног програма посебан нагласак ће бити стављен на пружање подршке емисијама ХоВ емитената из Републике Српске.

Дефинисане стратешке и приоритетне циљеве, ИРБ РС ће остварити кроз процес ефикасног и професионалног управљања имовином Фондова Републике Српске.

Табела бр. 4: Привредно-развојна компонента

ИЗМЈЕНЕ И ДОПУНЕ ПРИВРЕДНО-РАЗВОЈНЕ КОМПОНЕНТЕ РАЗВОЈНОГ ПРОГРАМА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ 2010-2012.				
компоненте	износ	Одобрено (стање на дан 31.12.2009.)	расположиво за одобравање	напомена
I Привредно-развојна компонента	647.641.000,00			Више имплементатора
1. Гарантни фонд	30.000.000,00	-	-	Посебно правно лице ИРБ
2. Фонд западно-крајишких општина	10.000.000,00	-	-	ИРБ
3. Пројекти ИРБ-а-кредитне линије	373.641.000,00	334.877.788	38.763.212	ИРБ
а) За почетне пословне активности; б) за микробизнис у пољопривреди; в) за пољопривреду; г) за предузетнике и предузећа д) стамбени кредити; њ) за јединице локалне самоуправе; е) за откуп потраживања; е) зајмови за демобилисане борце				
4. Пројекти ИРБ-а- ХоВ	234.000.000,00	33.922.212,00	200.077.788,00	
II Револвинг основа кроз фондове којим управља ИРБ-а	150.000.000,00		150.000.000,00	ИРБ

Пласмани по кредитним линијама и у ХоВ ће се планирати на годишњој основи и биће саставни дио Плана рада ИРБ РС и фондова којима она управља.

4.2.3 РЕВОЛВИНГ ПРОГРАМ

Закон о Инвестиционо-развојној банци Републике Српске и одговарајући закони о Фондовима којима управља ИРБ утврдили су да капитал Фондова поред средстава остварени приватизацијом Телекома чини и основни капитал Фондова који је регистрован приликом њиховог оснивања. У Фондовима су сконцентрисани кредитни пласмани, хартије од вриједности и друга потраживања (нпр. потраживања по основу откупа станова), као и новчана средства. И будуће инвестиције из свих извора Фондова ће бити реализоване путем намјенски креираних кредитних линија и пласмана у ХоВ емитената из Републике Српске. Кроз поврат пласмана створиће се значајни револвинг фонд који ће постати дугорочни извор средстава за финансирање привредног раста и развоја. У периоду 2010-2012. процјењује се **поврати пласираних средстава** у укупном износу од **150.000.000 КМ**.

Од планираног поврата у 2010. години спремно за даље пласирање ће бити 53.000.000,00 КМ.

5. СТРАТЕШКИ КРИТЕРИЈУМИ И ЕФЕКТИ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ

Развојни програм Републике Српске намијењен је прије свега подршци капиталним пројектима било путем финансирања инвестиција из бесповратних средстава било путем кредитне подршке привредном јачању из кредитних средстава Инвестиционо-развојне банке. Услуге или добра која се финансирају бесповратним средствима након реализације инвестиције требају бити на располагању грађанима Републике Српске у дужем временском периоду.

Генерално, све процедуре одобравања пројеката имају сљедеће заједничке именоване:

- Оцјена и селекција предложених пројеката

За потребе привредно-развојног програма, односно ИРБ-а РС ове процедуре засноване су на оцјенама кредитне способности клијената од стране финансијског посредника, те оцјенама усклађености пројекта са прописаним правилима пласмана.

За потребе економско-социјалног програма, односно Владе Републике Српске ове процедуре спроводи Савјет за развој уз техничку подршку Министарства финансија и ресорних министарстава.

- Процјена и прогноза потребних ресурса за реализацију

У економско-социјалном програму анализе су засноване на документу Пројектни план примјене који подразумева оперативни план са назначеним свим параметрима који су битни за успјешну реализацију пројекта. Овим документом утврђује се финансијски статус и финансијски ефекти пројекта, план активности, динамика реализације, трошкови реализације, управљање ризицима, индикатори за праћење пројекта.

У привредно-развојном програму ове активности саставни су дио бизнис плана.

- Реализација инвестиција уз континуиран надзор

У економско-социјалном програму надзор је обезбјеђен радом на тржишту изабраних надзорних органа, те контролним активностима министарства финансија и ресорног министарства.

У привредно-развојном програму ИРБРС врши контролу намјенске употребе и намјенског коришћења пласираних средстава по кредитним линијама, без обавезе претходног обавјештавања финансијског посредника/корисника.

У процесу одабира инвестиција за финансирање из РПРС-а треба наставити, у највећој могућој мјери водити рачуна о потребама инвестиционог улагања, анализи утицаја инвестиције на људске ресурсе, односно запошљавање, утицаја на унапређење животног стандарда и равномјерног регионалног развоја. Важно је да одобрени пројекти имају упориште у усвојеним стратешким документима попут секторских стратегија како би на тај начин била помогнута реализација дугорочних циљева Републике Српске.

5.1. ПРЕГЛЕД ЕФЕКТА ПРИВРЕДНО-РАЗВОЈНЕ КОМПОНЕНТЕ - ИРБРС

Пласмани на кредитној основи

Обезбјеђивањем дугорочне подршке за финансирање развојних пројеката у Републици Српској, Инвестиционо-развојна банка Републике Српске (ИРБРС) оправдала је улогу носиоца развоја домаће привреде и у условима глобалне економске кризе. ИРБРС је до 31. децембра 2009. године пласирала укупно 422,167 милиона КМ кроз 2.765 одобрених кредитних захтјева.

Табела бр. 1: Преглед пласмана ИРБРС по кредитним линијама, са стањем на дан 31. децембра 2009. године

Кредитна линија	2008. година		2009. година		Укупно	
	у КМ		у КМ	бр. кор.	у КМ	бр. кор.
Почетне пословне активности	174.000	6	1.216.943	36	1.390.943	42
Микробизнис у пољопривреди	3.530.810	186	6.395.264	340	9.926.074	526
Предузетници и предузећа	96.825.596	128	149.201.583	217	246.027.179	345
Пољопривреда	15.802.861	19	24.361.000	33	40.163.861	52
Стамбени кредити	55.065.332	1.022	42.149.580	757	97.214.912	1.779
Јединице локалне самоуправе	11.520.000	9	15.925.000	12	27.445.000	21
УКУПНО	182.918.599	1.370	239.249.370	1.395	422.167.969	2.765

Укупни износ пласираних кредита ИРБРС у 2009. години већи је за 30,8% у односу на 2008. Ова чињеница посебно добија на значају ако се узме у обзир да су укупно пласирани кредити пословних банака у Републици Српској у 2009., мањи за 2% у односу на 2008. годину¹², што указује на то да се концепт контрацикличног дјеловања ИРБРС, односно повећања активности у периоду стагнације економских кретања, показао веома ефикасним у околностима прелијевања свјетске економске кризе у домаће финансијске и реалне токове. Одржавајући континуитет кредитних активности, са перспективом њиховог прилагођавања објективним потребама тржишта, ИРБРС је значајно допринијела очувању укупне друштвено-економске стабилности Републике Српске.

Пласмани у ХоВ

До краја 2009. године, ИРБРС је инвестирала у ХоВ на домаћем тржишту капитала укупно 63,8 милиона КМ, од чега је 58,7% реализовано кроз редовни берзански промет, односно 41,3% кроз искоришћавање права прече куповине.

Истовремено, из портфеља фондова којима Банка управља продате су ХоВ укупне вриједности од 20,8 милиона КМ, и то: 44,9% кроз редовни берзански промет и 55,1% по основу јавних понуда за преузимање.

У структури оствареног промета на Бањалучкој берзи у 2008. и 2009. години пласмани ИРБРС (куповина и продаја ХоВ), учествују са чак 18,5%. На овај начин, од свог оснивања, ИРБРС се афирмисала као један од најзначајнијих и најактивнијих институционалних инвеститора на тржишту капитала Републике Српске.

До краја 2009., ИРБРС је инвестирала око 26,4 милиона КМ у ХоВ јединица локалне самоуправе (муниципалне обезнице) чиме је подржана имплементација локалних развојних приоритета.

Ефекти пласмана, који су усклађени са стратешким и приоритетним циљевима Банке, огледају се кроз:

- 1) побољшање привредне структуре Републике Српске,
- 2) развој пољопривреде,
- 3) подршку развоју предузећа и предузетништва,
- 4) развој тржишта капитала,
- 5) подстицај запошљавању,
- 6) развој неразвијених и изразито неразвијених општина,
- 7) стамбено збрињавање,
- 8) подршку инфраструктурним пројектима,
- 9) међународне односе.

¹² Кумулативно стање укупно пласираних кредита банака РС и јединица банака из Федерације БиХ на дан 31. децембар 2009. у поређењу са кумулативним стањем укупно пласираних кредита на дан 31. децембар 2008. године. Извор: Годишњи извјештај Агенције за банкарство РС од 31. децембра 2009.

1) Побољшање привредне структуре Републике Српске

Приликом анализе утицаја кредитних пласмана ИРБРС на привредну структуру Републике Српске **коришћени су подаци за три КЛ, и то пољопривреду, микробизнис у пољопривреди и предузетнике и предузећа**¹³. Укупно пласирана средства из ове три КЛ, закључно са 31. децембром 2009. године, износе 298,1 милиона КМ.

Табела: Преглед пласмана ИРБРС из КЛ за пољопривреду, микробизнис у пољопривреди и предузетнике и предузећа, по областима дјелатности са стањем на 31. децембар 2009.

Област		Уговорена средства, у КМ	Учешће у укупно одобреним средствима, у %	Учешће области у БДП-у у 2008. години ¹⁴ , у %
A	Пољопривреда, лов и шумарство	39.581.074,1	13,3	14
B	Рибарство	100.000,0	0,0	0,1
C	Вађење руде и камена	4.430.000,0	1,5	2,4
D	Прерађивачка индустрија	166.399.078,4	55,8	10,6
	<i>Производња прехранбених производа</i>	<i>49.281.911,5</i>	<i>16,5</i>	<i>2,4</i>
	<i>Производња ужади и мрежа</i>	<i>460.000,0</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>
	<i>Производња одјевних предмета, дорада и бојење коже</i>	<i>2.510.000,0</i>	<i>0,8</i>	<i>0,5</i>
	<i>Штављење и обрада коже</i>	<i>890.000,0</i>	<i>0,3</i>	<i>0,6</i>
	<i>Прерада дрвета и производа од дрвета</i>	<i>33.594.403,7</i>	<i>11,3</i>	<i>1,3</i>
	<i>Производња целулозе, папира и производа од папира</i>	<i>2.177.000,0</i>	<i>0,7</i>	<i>0,2</i>
	<i>Издавачка дјелатност, штампање и умножавање</i>	<i>11.596.775,0</i>	<i>3,9</i>	<i>0,4</i>
	<i>Производња хемикалија и хемијских производа</i>	<i>9.190.000,0</i>	<i>3,1</i>	<i>0,1</i>
	<i>Производња производа од гуме и пластичних маса</i>	<i>9.261.681,4</i>	<i>3,1</i>	<i>0,3</i>
	<i>Производња бетона</i>	<i>8.360.830,0</i>	<i>2,8</i>	<i>0,5</i>
	<i>Производња базних метала</i>	<i>3.960.000,0</i>	<i>1,3</i>	<i>0,7</i>
	<i>Производња алата</i>	<i>15.492.718,2</i>	<i>5,2</i>	<i>1,5</i>
	<i>Производња машина и уређаја</i>	<i>2.720.502,1</i>	<i>0,9</i>	<i>0,2</i>
	<i>Производња рачунара</i>	<i>2.958.356,7</i>	<i>1,0</i>	<i>0,1</i>
	<i>Производња опреме за дистрибуцију електричне енергије</i>	<i>750.000,0</i>	<i>0,3</i>	<i>0,3</i>
	<i>Производња моторних возила, приколица и полуприколица</i>	<i>600.000,0</i>	<i>0,2</i>	<i>0,1</i>
	<i>Производња осталих саобраћајних средстава</i>	<i>60.000,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,2</i>
	<i>Производња намјештаја</i>	<i>11.536.000,0</i>	<i>3,9</i>	<i>0,4</i>
	<i>Рециклажа металних отпадака и остатака</i>	<i>998.900,0</i>	<i>0,3</i>	<i>0,1</i>
E	Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом и водом	23.085.000,0	7,7	5,7
F	Грађевинарство	26.755.000,0	9,0	7,3
G	Трговина на мало и велико, оправка моторних возила и предмета за личну употребу	3.718.230,0	1,2	16,5
H	Хотели и ресторани	12.380.000,0	4,2	1,7
I	Саобраћај, складиштење и везе	4.186.275,7	1,4	7,9
K	Активности у вези с некретнинама, изнајмљивање и пословне активности	7.712.091,0	2,6	10,1
N	Здравствени и социјални рад	5.124.689,9	1,7	5,6

¹³ У случају осталих кредитних линија ИРБРС није могуће, због индиректне укључености више сектора, егзактно утврдити њихов крајњи ефекат на конкретне секторе привреде. Нпр. одобрени стамбени кредити поред грађевинарства утичу и на низ других области са којима је грађевинарство повезано (вађење руда и камена, производња метала и сл.).

¹⁴ Посљедњи доступни подаци о БДП-у РС који су објављени од стране Републичког завода за статистику РС, а наведени су само за области у које је ИРБРС пласирала средства из посматраних кредитних линија.

О	Остале комуналне, друштвене и личне услужне активности	1.054.000,0	0,4	1,9
NN	Неразврстано	3.549.955,9	1,2	—
УКУПНО		298.075.394,9	100,0	

Из претходне табеле може се видјети да је **највише средстава**, из посматраних КЛ, **пласирано у област прерађивачке индустрије, и то 166,4 милиона КМ или 55,8 % од укупно одобрених средстава**, а слиједи је *пољопривреда, лов и шумарство* са 39,6 милиона КМ (13,3%) и *грађевинарство* са 26,8 милиона КМ (9%). Оваква структура финансираних дјелатности указује да се ради о дјелатностима које представљају стуб развоја домаћег реалног сектора и у којима се ствара значајни дио додане вриједност.

У оквиру прерађивачке индустрије највише средстава пласирано је у дјелатност производње прехранбених производа 49,3 милиона КМ, што свакако треба да утиче на смањење домаћег увоза¹⁵. Поред прехранбене индустрије, ИРБРС је као компаративне предности Републике Српске препознала и металну и дрвну индустрију (прерада дрвета и производа од дрвета и производња намјештаја). Пласирана средства у дјелатности *производње алата* износе 15,5 милиона КМ или око 5,2% од укупно одобрених средстава, док пласирана средства у дјелатностима *прераде дрвета и производа од дрвета* и *производње намјештаја* износе 33,6 (11,3%), односно 11,5 милиона КМ (3,9%) респективно.

Веће учешће прерађивачке индустрије и пољопривреде у одобреним кредитима ИРБРС у односу на њихово учешће у БДП-у указују на **позитивно дејство пласираних кредита на привредну структуру Републике Српске** јер се овим путем јачају гране које ће бити носиоци развоја у наредном периоду. Након заокруживања инвестиционог циклуса финансираних пројеката може се очекивати даље повећање учешћа ова два сектора у структури привреде.

2) Развој пољопривреде

Финансирање развоја пољопривреде у Републици Српској врши се кроз пласман средстава из двије кредитне линије:

- *Кредитна линија за пољопривреду* - намјењена правним лицима (предузећима) која се баве пољопривредном производњом или рибарством;

- *Кредитна линија за микробизнис у пољопривреди* - намјењена породичним газдинствима уписаним у Регистар пољопривредних газдинстава код АПФ-а.

До краја 2009. године, по овим кредитним линијама пласирано је укупно 50,7 милиона КМ кроз 578 кредитних захтјева. Средства су коришћена за финансирање инвестиционих пројеката (модернизација и унапређење пољопривредне производње) и ликвидности крајњих корисника. Током 2009. године, евидентан је значајан раст заинтересованости крајњих корисника за ове кредитне линије што се, у крајњој инстанци, рефлектовало и на вриједност пласмана по истима. Наиме, у поређењу са 2008., **вриједност пласираних средстава по КЛ за пољопривреду већа је за 48,5%, односно по КЛ за микробизнис у пољопривреди, за 80,9%.**

3) Подршка развоју предузећа и предузетништва

У циљу подстицања развоја предузећа и предузетништва у Републици Српској, кредитна средства за ове намјене пласирају се кроз двије КЛ:

- *КЛ за предузетнике и предузећа* - намијењена правним лицима за финансирање набавке основних и обртних средстава;

- *КЛ за почетне пословне активности* - намијењена предузетницима и предузећима који желе да покрену нови бизнис.

До краја 2009. године, по КЛ за предузетнике и предузећа и КЛ за почетне пословне активности пласирано је укупно 248,4 милиона КМ кроз 387 кредитних захтјева. Средства су била расположива за финансирање модернизације, унапређење и проширења пословних активности и ликвидности постојећих, као и новооснованих предузећа. У 2009. години, у поређењу са остварењем из претходне, вриједност пласираних средстава по **КЛ за предузетнике и предузећа већи је за 52,6%. У случају КЛ за почетне пословне активности овај раст је још наглашенији и износи 660,6%.**

4) Развој тржишта капитала

Својим инвестиционим активностима на домаћем тржишту капитала, ИРБРС доприноси диференцијацији извора финансирања у Републици Српској као и расту ликвидности тржишта кроз повећање обима трговања.

Подржавајући прву иницијалну јавну понуду (ИПО) предузећа "Frattelo-trade" из Бање Луке, ИРБРС је обезбједила снажан допринос унапређењу и даљој изградњи домаћег тржишта капитала у смислу развоја његове примарне функције, односно повезивања понуде и потражње за капиталом. Ова чињеница посебно добија на значају ако се има у виду да је предузеће Frattelo-trade прво приватно предузеће у Републици Српској и БиХ које је изашло на берзу.

Користећи право прече куповине **ИРБРС је докапитализовала Олимпијски центар Јахорина са око 26 милиона КМ.** Средства од докапитализације су употребљена за активности које воде ка позиционирању Олимпијског центра, као водећег зимског туристичког центра у региону.

Инвестирањем у муниципалне обвезнице, ИРБРС је пружила снажан допринос у развоју дужничког тржишта као сегмента домаћег тржишта капитала. Такође, на овај начин је индиректно подржана и имплементација конкретних развојних пројеката од локалног значаја, попут:

- изградње спортске дворане у Лакташима;

- изградње друмског моста са пјешачко-бициклическим стазом за прелаз преко ријеке Врбас и прилазних саобраћајница у Бањој Луци;

- изградње спортске дворане у Градишци;

- изградње топловодне мреже, уређење земљишта у оквиру регулационог плана, уређење "Индустријске зоне 2 и 3" и изградње центра за културу у Бијељини.

¹⁵ У 2009. години око 15% увоза у РС отпадало је на увоз хране и живих животиња.

5) Подстицај запошљавању

Према Правилима пласмана ИРБРС, корисници КЛ за предузетнике и предузећа и КЛ за пољопривреду имају обавезу да у периоду кориштења кредита одржавају постојећи број радника и запосле нове раднике. Основни циљ је да се стимулишу они пројекти који обезбјеђују додатно запошљавање чиме би требао да се оствари допринос смањењу незапослености у Републици Српској.

До краја 2009. године, пласманима ИРБРС је омогућено очување постојећих **19.868, те отварање 3.477 нових радних мјеста**. Од планираног броја ново-запослених, већ је реализовано запошљавање 1.470 лица, а остатак ће бити запослен у току трајања отплате кредита, према планираној динамици.

6) Развој неразвијених и изразито неразвијених општина

Посебан акценат у пласманима кредитних средстава ИРБРС се односи на развој општина које спадају у категорије неразвијених и изразито неразвијених општина. Сви пројекти који су предвиђени за реализацију на подручју неке од општина које спадају у једну од ове двије категорије, стимулирани су кроз умањење основне каматне стопе до 0,5 процентних поена (корисницима стамбених кредита који средства употребљавају за рјешавање стамбеног питања на територији неразвијених и изразито неразвијених општина одобрава се умањење основне каматне стопе у висини од два процентна поена).

Закључно са 31. децембром 2009. године, за пројекте у неразвијеним и изразито неразвијеним општинама одобрено је 48,7 милиона КМ.

7) Стамбено збрињавање

У циљу спречавања одлива младих и високообразованих људи из Републике Српске и спречавања смањења natalитета, ИРБРС је дефинисала кредитну линију за стамбено збрињавање, чиме је омогућено да угрожене социјалне групе и групе од посебног интереса за Републику Српску ријеше своје стамбено питање.

Са стањем на дан 31. децембар 2009. године, путем стамбених кредита пласирано је 98 милиона КМ чиме је омогућено стамбено збрињавање 1.779 корисника кредита и чланова њихових породица. Сви стамбени кредити су евидентирани као пласмани Фонда становања, а један дио се односи на Источни дио Републике Српске, што повећава пласман средстава у овај простор Републике.

8) Подршка инфраструктурним пројектима

Развијеност инфраструктуре представља један од кључних фактора који утиче на одлуку о инвестиционим улагањима, а имплементација важних инфраструктурних пројеката (путеви, снабдијевање електричном енергијом, водоводна и канализациона мрежа и сл.) доприноси повећању интереса домаћих и страних инвеститора за улагање у појединим општинама. Стога је ИРБРС дефинисала кредитну линију за јединице локалне самоуправе предвиђену за финансирање инфраструктурних пројеката. Такође, подршка реализацији пројеката од локалног значаја пружана је и кроз инвестирање у муниципалне обвезнице. У току 2008. и 2009. године кредити ИРБРС пласирани су у 21 општини Републике Српске у укупној вриједности од 27.445.000 КМ, поред тога као подршка локалним заједницама у емисији хартија од вриједности пласирано је 26.382.359 КМ.

Неки од инвестиционих пројеката били су:

- Општина Милићи – завршетак спортске дворане; водоснабдијевање и регулисање ријеке Зелени Јадар; асфалтирање локалних путева и реконструкција уличне расвјете;

- Општина Осмаци – модернизација локалних путева;

- Општина Оштра Лука – асфалтирање локалних путева; изградња спортске дворане; изградња путне инфраструктуре; електрификација и водоснабдијевање у пројекту стамбеног збрињавања ППБ и РВИ; санитарна заштита изворишта Утвинац; санација локалних и некатегорисаних путева;

- Општина Берковићи – изградња саобраћајница у насељу Видуша; изградња водовodne и енергетске инфраструктуре;

- Општина Невесиње – изградња путне инфраструктуре, канализације, електрификација и водоснабдијевање у пројекту стамбеног збрињавања породица погинулих бораца, несталих и РВИ; модернизација локалних путева; изградња локалних путева;

- Општина Чајниче – реконструкција дистрибутивне водовodne мреже;

- Општина Петрово – изградња привредне инфраструктуре; реконструкција путне инфраструктуре; реконструкција и доградња Дома културе;

- Општина Бијељина – изградња кишне и фекалне канализације; водоснабдијевање; инвестиције у путну инфраструктуру; инвестиције у нисконапонску мрежу и јавну расвјету;

- Општина Требиње – изградња јавне расвјете; уређење околине; реконструкција путева;

- Општина Приједор – изградња водовода.

9) Активности на обезбјеђењу додатних извора - Међународни односи

У 2009. години потписани су кредитни аранжмани са Свјетском банком и Европском инвестиционом банком којима је ИРБРС изабрана за имплементатора ових пројеката за подручје Републике Српске. Тиме су ове међународне финансијске институције потврдиле кредибилитет и способност ИРБРС да професионално управља средствима која су намијењена за пружања подршке развојним и инвестиционим пројектима.

Свјетска банка

Обезбјеђен је кредитни аранжман са Свјетском банком за Пројекат унапређења доступности финансијских средстава за мала и средња предузећа.

Износ одобрених средстава за Републику Српску је 19.120.000 евра (28.036.612 USD). Рок отплате је двадесет пет (25) година, уз грејс период од десет (10) година.

Европска инвестициона банка

Обезбјеђен је кредитни аранжман са Европском инвестиционом банком (ЕИВ) за финансирање малих и средњих предузећа и приоритетних инфраструктурних пројеката у општинама. ИРБРС се обавезује да ће у оквиру овог аранжмана обезбиједити посебно повољне услове за неразвијене општине и мала и средња предузећа у овим подручјима.

Износ одобрених средстава за Републику Српску је 50.000.000 евра. За пројекте малих и средњих предузећа рок отплате је дванаест (12) година уз грејс период од четири (4) године који је урачунат у рок отплате. За пројекте инфраструктуре рок отплате је петнаест (15) година, уз период одгоде плаћања од пет (5) година. Реализацијом ових аранжмана осигураће се додатна средстава за финансирање развојних пројеката, текуће ликвидности малих и средњих предузећа под изузетно повољним условима, као и додатна ликвидност за домаћи банкарски сектор.

5.2. ПРЕГЛЕД ЕФЕКТА ЕКОНОМСКО-СОЦИЈАЛНЕ КОМПОНЕНТЕ САВЈЕТ ЗА РАЗВОЈ

На реализацији до сада одобрених пројеката ангажована су 234 добављача.

Водећи рачуна о равномјерном регионалном развоју постигнуто је да је вриједност инвестиција по глави становника у неразвијеним и изразито неразвијеним општинама Републике Српске - per capita 361,15 КМ, што је за 109,9 КМ више него развијеним и средње развијеним општинама заједно (251,25 КМ per capita).

Посматрајући све до сада одobreне пројекте у свим општинама Републике Српске у износу од 391,5 милиона КМ (дакле осим једног одобреног пројекта из области реформе пензијског система који се односи на цијелу Републику Српску и за који је одобрено 38,7 милиона КМ), на Источни дио Републике Српске односи се 212,1 милиона КМ или 54,19%, а на Западни дио Републике Српске 179,4 милиона КМ или 45,81%.

Јавност и транспарентност свих процедура у избору извођача обезбијеђена је примјеном Закона о јавним набавкама, о чему говори податак да је спроведено 178 отворених поступака за "старт" пројекте.

На спроведену процедуру и избор најповољнијег понуђача од укупно 217 набавки уговорном органу упућена су 34 приговора. Канцеларији за разматрање жалби упућено 19 жалби од којих је 13 одбачено, двије уважене у цијелости, три дјелимично уважене, а једна је у току. Покренута су и два управна спора.

Када је у питању динамика радова:

- 11 пројеката је у фази комплетирања неопходне документације,
- 25 пројеката је у процедури јавних набавки,
- 79 пројеката налази се у фази извођења радова,
- 103 пројекта су у потпуности реализована.

Закључно са 18. јуном 2010. године плаћено је укупно 354.878.811,05 КМ по пројектима одобреним за финансирање из ЕСК РПРС (у 2007-40,9 мил. КМ, у 2008-96,7 мил. КМ, у 2009-146,1 мил. КМ, у 2010. г. до 18.06.-71,1 мил. КМ).

Расположиво за одобравање у 2010. години је преосталих 161.908.119,00 КМ.

Одобрени инфраструктурни пројекти углавном су из области саобраћајне инфраструктуре и њиховом реализацијом изградиће се (или у мањој мјери ревитализовати) око 403 километра путних праваца, од чега 287 км локалних, 76 км регионалних и 40 км магистралних путева, а одобрено је и финансирање изградње тунела Стамболчић на подручју општине Пале, рјешавање клизишта Чемерно, као и изградња три обилазнице, четири кружна раскршћа, и слично – одобрено 49 пројеката у вриједности од 206.717.228,00 КМ.

Поред транспортне инфраструктуре, одобрено је и 26 пројеката из области водоводне, канализационе и привредне инфраструктуре (укључујући и програм подршке запошљавању повратника) у 25 општина у Републици Српској у укупној вриједности од 42.863.600,00 КМ (само у области водоводне и канализационе структуре одобрена су 22 пројекта у 22 општине у вриједности од 40.318.600,00 КМ).

Из области образовања одобрено је 98 пројеката у вриједности од 65.227.678,00 КМ, од чега се 88 пројеката у вриједности од 41.027.678,00 КМ односи на основно и средње образовање за реконструкцију или изградњу школа или школских физкултурних дворана и побољшање и осавременавање услова рада у школама, те изградњу и санацију по једног обданишта (из области основног и претшколског образовања одобрено је 67 пројеката у вриједности од 32.769.609,00 КМ, а из области средњег образовања 21 пројекат у вриједности од 8.258.069,00 КМ), а 10 пројеката у вриједности од 24.200.000,00 КМ односи се на област високог образовања.

Из области спортске инфраструктуре и омладине одобрено је 10 пројеката у вриједности од 13.937.631,00 КМ (за изградњу или завршетак изградње градских спортских дворана, спортско-рекреативних центара и домова омладине).

Из области културе одобрено је 15 пројеката у вриједности од 7.142.000,00 КМ (укључујући и археолошка истраживања у Сребреници).

Из области судства одобрено је седам пројеката у вриједности од 7.457.587,00 КМ.

Одобрено је 12 пројеката за изградњу, реконструкцију или санацију клиничких центара и домова здравља у вриједности од 48.148.290,00 КМ.

Како се неодобрена али и резервисана, а неактивна средства (за одobreне инвестиције код којих није извршено плаћање у потпуности) инвестирају у складу са Законом о инвестирању јавних средстава и тиме остварују приход и у неактивном периоду, **потребно је динамику инвестирања** у периоду 2010-2012. утврђивати на годишњем нивоу одговарајућим спроведбеним актима Владе Републике Српске и Инвестиционо-развојне банке.

6. СУФИНАНСИРАЊЕ И УПРАВЉАЊЕ

Развојним програмом Републике Српске за период 2007-2010. било је предвиђено да у затварању финансијске конструкције пројеката може бити коришћен и модел суфинансирања. Као додатни извори предвиђена су средства међународних финансијских институција, приватна средства кроз модел Јавно-приватног партнерства те, средства локалних заједница.

У реализацији одобрених пројеката у претходном четворогодишњем периоду повремено су коришћени предложени модели суфинансирања. Свјетска банка и ЕБРД су учествовали на реализацији пројеката “Развој локалних заједница-CDP”, те “Обезбјеђење услова за примјену модела породичне медицине”. У области путне инфраструктуре финансирањем из различитих извора попут Развојног програма и кредитних средстава остварују се оптимални ефекти. Истичу се пројекти:

“Национални путеви Бања Лука-Градишка”-и „Рехабилитације путева у Републици Српској“- Извор: кредити ЕИБ-а; затим Пројекат „Реконструкције путева“ финансираног из кредита ЕБРД-а; те Пројекат „Путна инфраструктура и безбједност“- кредит WB ИДА;

Поред тога важно је истаћи да концепт суфинансирања наставља да се реализује кроз Пројекат „Болнице у Републици Српској“ (Бијељина и КЦ Бања Лука) гдје је Европска инвестициона банка спремна да одобри кредит до 50.000.000,00 евра за болнице у Бијељини и Бањој Луци, те Пројекат „Водовод и канализација Републике Српске“- гдје су извори: кредит ЕИБ-а 50.000.000,00 евра, 20.000.000,00 евра грант ЕК, 15.000.000,00 билатерална средства тј. грант и кредитна средства других међународних финансијских институција, те 15.000.000,00 евра сопствена средства тј. средства општина учесница или Владе Републике Српске, односно инвестиције досадашње из Развојног програма прихваћене су као сопствено учешће.

Као билатерална и сопствена средства ЕИБ ће прихватити сва финансијска средства из домаћих и ино извора која су у периоду од 2007-2010. године искоришћена за финансирање пројеката водоснабдијевања и/или канализације на територији конкретне општине.

За реализацију јавних инвестиција и унапређење јавних услуга моделима јавно-приватног партнерства било је потребно обезбједити ефективан законски оквир, те је усвојен Закон о јавно-приватном партнерству и Уредба о поступку реализације пројеката јавно-приватног партнерства у Републици Српској. Тиме су створене могућности да се стварају нове вриједности и нови квалитет услуга за грађане Републике Српске.

Активно заинтересовани за ефекте пројеката представници локалних заједница су у 90% случајева учествовали у суфинансирању пројеката било кроз директно резервисање средстава из локалних буџета било кроз обезбјеђење имовинско-правних претпоставки, пројектне документације или одговарајућих дозвола.

Суфинансирање пројеката јавних инвестиција поред преноса дијела одговорности на партнере попут локалних заједница покреће и процес преноса знања и вјештина управљања пројектима важног за оспособљавање људских ресурса свих локалних заједница.

Извршена капитална улагања (имовина, капитал) кроз Економско-социјалну компоненту Развојног програма евидентирају се у билансу стања институција или локалних заједница на коју се односе уложена средства из Развојног програма.

Развојни програм Републике Српске 2007-2010. године је први документ у Републици Српској чијом имплементацијом се омогућава развој инфраструктуре, унапређење животног стандарда грађана, побољшање привредне структуре и боља конкурентност привреде. Поред тога, због новонасталих услова изазваних глобалном економском кризом Развојни програм је постао и средство за ублажавање посљедица кризе.

Овом измјеном и допуном ће бити омогућена даља реализација са остваривањем позитивних резултата и служиће као добра претпоставка за побољшање стопе привредног раста.